

Jak samorząd może współpracować z lokalną społecznością?

Lokalny samorząd terytorialny zarządza ogółem spraw gminy, miasta czy powiatu. Podejmuje decyzje ważne dla mieszkańców oraz dla przedstawicieli organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. W kompetencji instytucji samorządu leży planowanie strategiczne rozwoju gminy, wydawanie lokalnych aktów prawnych, podejmowanie konkretnych działań mających na celu realizację obowiązkowych, tak zwanych własnych, zadań służących całej wspólnotie, w tym wydatkowanie środków publicznych.

Rozwijanie kontaktów na linii urząd - obywatel może odbywać się nie tylko poprzez organizacje spo-

łeczne. Może być to także nieformalna współpraca, której nie regulują żadne akty prawne. Urząd sam z własnej inicjatywy może stać się bardziej przyjazny dla mieszkańców. Może on upraszczać i przyspieszać procedury obsługi interesantów oraz ułatwiać im poruszanie się po urzędzie poprzez organizowanie punktów informacyjnych.

Samorząd ma do dyspozycji szereg narzędzi, dzięki którym może poznać oczekiwania mieszkańców i pozwolić na współdecydowanie o ważnych sprawach publicznych, istotnych dla lokalnej społeczności.

Konsultacje społeczne są sposobem uzyskiwania opinii, stanowisk, propozycji itp. od instytucji i osób, których dotkną w sposób bezpośredni lub pośredni – skutki proponowanych przez administrację działań.

Zasady konsultacji społecznych określone są w regulaminach, które uchwalane są przez radnych. Jeżeli w gminie ma powstać jakaś nowa, duża inwestycja (np. budowa ruchliwej drogi), a mieszkańcy nie są zadowoleni z tej decyzji i są jej przeciwni, to warto zwrócić się z prośbą do radnych, aby władze gminy/ miasta prze-

prowadziły w tej sprawie konsultacje społeczne. Można też zwrócić się do radnych o przyjęcie uchwały, która będzie określać możliwość przeprowadzenia konsultacji w sprawach, które nie są ustawowo wymagane. Mimo, iż wyniki konsultacji nie mają charakteru wiążącego, to przekazane w ten sposób opinie mieszkańców mogą

KONSULTACJE SPOŁECZNE

Urzędy korzystają np. ze społecznych konsultacji, dzięki którym wiedzą, jakie oczekiwania mają mieszkańcy i łatwiej jest im te oczekiwania spełnić. Takie konsultacje mogą odbywać się nie tylko w sytuacji, kiedy prawo nakazuje taki tryb postępowania, ale także wtedy, gdy nie jest to konieczne. Prawo nie zakazuje bowiem przeprowadzania uzgodnień przed podjęciem ostatecznej decyzji. Urzędy coraz częściej zauważają, że dzięki takim konsultacjom otrzymują dodatkowe uwiarygodnienie podejmowanych przez siebie decyzji i wybierają najlepsze w danej sytuacji rozwiązania. Takie działania przeprowadzane są szczególnie przy konstruowaniu budżetu, planowaniu wydatków inwestycyjnych, planowaniu sieci dróg, planowaniu sieci szkół, planowaniu przystanków autobusowych, zapewnieniu bezpieczeństwa.

Konsultacje społeczne to forma dialogu, którą prowadzi urząd miasta lub gminy z mieszkańcami, po to, by zasięgnąć ich opinii na temat różnych istotnych kwestii, które będą miały wpływ na życie codzienne i pracę obywateli. Celem urzędników jest wypracowanie wraz z mieszkańcami takich rozwiązań, które będą uwzględniały potrzeby mieszkańców i lokalnych społeczności.

powodować zmianę tworzonych dokumentów na korzystniejsze. Wyniki konsultacji pomagają tak zmienić projekty urzędu, aby odpowiadały na potrzeby mieszkańców. Ostateczną decyzję podejmują rządzący: ostateczne projekty mogą zawierać większość zgłoszonych potrzeb, a czasem tylko niewielką ich część.

Istotą konsultacji społecznych jest poznawanie perspektyw i potrzeb różnych aktorów życia społecznego i wspólna refleksja nad konkretnymi rozwiązaniami i działaniami, które pozwolą realizować ich zróżnicowane potrzeby.

W ramach konsultacji przedstawiciele władz mogą przedstawiać obywatelom swoje plany dotyczące np. aktów prawnych (ich zmiany lub uchwalania nowych), inwestycji lub innych przedsięwzięć, które będą miały wpływ na życie i pracę obywateli, wysłuchiwać ich opinii na ten temat oraz informować o ostatecznych decyzjach, które zostaną podjęte.

Konsultacje społeczne nie ograniczają się jednak tylko do przedstawie-

nia i opiniowania gotowych planów. Mogą być też procesem, w którym od początku wypracowywana jest jakaś propozycja rozwiązania lub diagnozowane są potrzeby w obszarze, w którym w przyszłości podejmowane będą decyzje publiczne. Istotą konsultacji społecznych jest poznawanie perspektyw i potrzeb różnych aktorów życia społecznego i wspólny namysł nad konkretnymi rozwiązaniami i działaniami, które pozwolą realizować ich zróżnicowane potrzeby.

Konsultacje społeczne nie dają mieszkańcom bezpośredniego wpływu na decyzje (te są ostatecznie zarezerwowane dla władz), ale są też czymś więcej niż tylko informowaniem obywateli przez władze o planowanych działaniach – zakładają obustronną komunikację i nawiązanie relacji pomiędzy mieszkańcami a władzami i administracją.

Celem konsultacji powinno być poszukiwanie rozwiązań, które pomogą władzom publicznym podejmować decyzje w największym stopniu realizujące zasadę dobra wspólnego w danej społeczności.

INICJATYWA LOKALNA

Inicjatywa lokalna to forma współpracy jednostek samorządu terytorialnego z ich mieszkańcami, w celu wspólnego realizowania zadania publicznego na rzecz społeczności lokalnej.

INICJATYWA LOKALNA to narzędzie współpracy mieszkańców i lokalnych władz w celu wspólnej realizacji zadań publicznych na rzecz całej społeczności. Jeśli tylko Rada miasta/gminy podejmie uchwałę w tej sprawie, a grupa mieszkańców, będzie miała pomysł na konkretne, ważne dla niej przedsięwzięcie, będzie mogła złożyć do miasta/gminy wniosek, aby wspólnie ten pomysł zrealizować. Podejmując inicjatywę lokalną, oprócz opisanego planowanego przedsięwzięcia, mieszkańcy muszą przedstawić wkład własny. Może być on wskazany w postaci pracy społecznej, wkładu rzeczowego lub finansowego. Miasto/gmina nie ma możliwości bezpośredniego przekazania środków finansowych grupie mieszkańców, może natomiast kupić materiały lub sfinansować usługi. Mieszkańcy mogą również otrzymać

wsparcie organizacyjne ze strony samorządu lub sprzęt niezbędny do wykonania inicjatywy.

fol. LGD Puszcza Knyszyńska

W ramach inicjatywy lokalnej mieszkańcy zgłaszają pomysły i deklarują udział w ich realizacji, poprzez wniesienie wkładu własnego, który może mieć formę wkładu rzeczowego, finansowego lub pracy społecznej.

Zainicjowanie współpracy w ramach inicjatywy lokalnej wymaga złożenia wniosku do wójta, burmistrza czy też prezydenta miasta.

Z wnioskiem mogą wystąpić mieszkańcy: bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji pozarządowej lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wniosek powinien zawierać wszystkie informacje niezbędne do dokonania jego analizy, w tym elementy wskazane w Uchwale Rady gminy czy miasta, jako szczegółowe kryteria oceny. Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem środków finansowych na realizację zadania, ponieważ każdy wniosek jest oceniany według ustalonych kryteriów.

Inicjatywa lokalna to forma współpracy samorządu z mieszkańcami, która ma na celu wspólną realizację zadania publicznego na rzecz społeczności wsi czy miasta.

W ramach inicjatywy lokalnej mogą być realizowane zadania z następujących obszarów:

- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, obejmującej w szczególności budowę, rozbudowę lub remonty dróg, kanalizacji, sieci wodociągowej stanowiących własność jednostek

samorządu terytorialnego, a także budynków oraz obiektów małej architektury,

- działalności charytatywnej,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,

- promocji i organizacji wolontariatu,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- turystyki i krajoznawstwa,
- ochrony przyrody, w tym zieleni w miastach i wsiach, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego,
- rewitalizacji.

BUDŻET PARTYCYPACYJNY

W Polsce często nazywany „obywatelskim” – to wydzielona część budżetu miasta czy gminy, której wydatkowanie jest przedmiotem głosowania mieszkańców. Mogą oni zgłaszać, a następnie wybierać projekty, które według nich są ważne dla jakości ich życia. Burmistrz/ wójt i rada gminy deklarują, że projekty wybrane przez mieszkańców zostaną zrealizowane.

To mieszkańcy corocznie zgłaszają różnorodne inicjatywy i cele w zależności od swoich potrzeb (np. remont ulicy, budowa ścieżki rowerowej, budowa placu zabaw, utworzenie siłowni zewnętrznej), spośród których, poprzez głosowanie obywateli, wybierane są projekty do realizacji.

Każda gmina/ miasto ustala własne zasady funkcjonowania budżetu obywatelskiego. Różna może być jego wysokość oraz rodzaj przedsięwzięć możliwych do zgłoszenia przez obywateli. Jeżeli radni w gminie jeszcze nie wprowadzili regulacji w sprawie budżetu obywatelskiego, można wystąpić do nich z wnioskiem o podjęcie takiej uchwały.

Zalety budżetu obywatelskiego to m.in.: możliwość wpływu na wzrost jakości życia w gminie/ mieście; współpraca i integracja z sąsiadami w trosce o potrzeby lokalnej społeczności; wzrost zaufania mieszkańców do lokalnych władz, gdyż wybrane projekty zostaną zrealizowane, niezależnie od tego, czy radni się z nimi zgadzają, czy też nie.

Budżet partycypacyjny to proces, który umożliwia mieszkańcom dyskusję i bezpośredni wpływ na decyzje o przeznaczeniu części budżetu publicznego na przedsięwzięcia zgłoszone bezpośrednio przez obywateli.

Budżet partycypacyjny to proces decyzyjny, w ramach którego mieszkańcy współtworzą budżet danego miasta, tym samym współdecydując o dystrybucji określonej puli środków publicznych.

Budżet partycypacyjny to jedna z najskuteczniejszych praktyk partycypacyjnych mających na celu zaangażowanie mieszkańców w proces zarządzania ich wsiami/ miastami.

Budżet partycypacyjny cechują:

- Publiczna dyskusja pomiędzy mieszkańcami, którzy na przynajmniej jednym z etapów inicjatywy spotykają się i deliberyują na specjalnie do tego celu powołanych zebraniach czy forach.

- Dyskusja w ramach budżetu partycypacyjnego dotyczy jasno określonych, ograniczonych środków finansowych.

- Budżet partycypacyjny nie jest ograniczony do poziomu jednego osiedla, wsi lub instytucji – na przynajmniej jednym z etapów dotyczy również poziomu ogólnowiejskiego/ ogólnomiejskiego.

- Wyniki głosowania mieszkańców są wiążące (co wyraźnie odróżnia budżet partycypacyjny od konsultacji społecznych). Propozycje inwestycyjne wybrane przez mieszkańców są

realizowane. Mieszkańcy otrzymują informację zwrotną dotyczącą zarówno projektów wybranych w ramach dyskusji, jak i tych, które zostały odrzucone. Proces wdrażania inwestycji wynikających z budżetu partycypacyjnego jest monitorowany.

- Budżet partycypacyjny nie jest procesem jednorazowym, ale długofalowym – jest organizowany rokrocznie przez lata.

JAK WSPIERAĆ AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNĄ SENIORÓW – ZADANIA DLA ORGANIZACJI, ANIMATORÓW, PODMIOTÓW POMOCY SPOŁECZNEJ:

- uczyć nowych i praktycznych umiejętności, które umożliwią seniorom aktywność społeczną (zakładanie organizacji senioralnych, organizowanie działań, przydzielanie środków finansowych),
- ułatwić udział osób starszych w codziennej pracy organizacji czy w organizowanych wydarzeniach (umożliwienie dojazdu),
- sprzyjać integracji międzypokoleniowej,
- wspierać wolontariat seniorów

poprzez wykorzystanie wiedzy i kompetencji osób starszych oraz ich czasu wolnego,

- zachęcać osoby starsze do prezentowania własnego zdania lub własnych stanowisk na forum publicznym,
- dbać o dostęp seniorów do informacji (zapraszać telefonicznie, listownie, bezpośrednio, materiały drukowane, nauka korzystania z komputera),
- promować wzajemne wspieranie się osób starszych, dbanie o więzi i pomoc międzysąsiedzką.

Niezależnie od tego, jakie formy przybierze **WSPÓŁPRACA**, jej podstawą i punktem wyjścia jest wzajemne komunikowanie się. Bez bieżącej wymiany informacji, bez wzajemnych kontaktów trudno wyobrazić sobie możliwość rzeczywistego współdziałania. Inicjatywę powinien przejąć samorząd. Ma on przecież możliwość zachęcania mieszkańców do współpracy np. poprzez umieszczanie w lokalnej prasie i telewizji informacji na temat podejmowanych działań i organizowanych konsultacji. Może on zapraszać mieszkańców do współpracy i traktować ich jak partnerów, a nie zwykłych petentów.

JAK WSPIERAĆ UDZIAŁ SENIORÓW W DECYZJACH PUBLICZNYCH – ZADANIA DLA SAMORZĄDÓW I ORGANIZACJI:

- informować i edukować w sposób prosty o prawach i obowiązkach oraz mechanizmach dialogu obywatelskiego,
- dbać o przystępność informacji pisanych i mówionych, m.in. prosty język, duże litery, czytelne nagłówki,
- włączać aktywnie seniorów w decyzje publiczne poprzez informowanie, zachęcanie do udziału w konsultacjach, opiniowanie, czy uczestnictwo we wdrażaniu strategii, planów i programów,
- włączać seniorów w planowanie przyjaznej przestrzeni i likwidowanie barier funkcjonalnych,
- przeciwdziałać wykluczaniu cyfrowemu seniorów, pokazywać korzy-

fot. LGD Puszcza Knyszyńska

- ści z dostępu do Internetu, szkolić z obsługi komputera, udostępniać sprzęt,
- pomagać w powoływaniu reprezentacji seniorów: Forów Seniorów, Rad Seniorów,

- wspierać stowarzyszenie się seniorów – udostępniać lokal, materiały, sprzęt, pomoc wolontariuszy,
- mobilizować radnych 60+ do reprezentowania interesów seniorów,
- organizować konkursy na zadania pożytku publicznego, których odbiorcami mogą być organizacje senioralne,
- integrować środowiska organizacji pozarządowych i organizacji senioralnych,
- kształcić liderów seniorów, animatorów seniorów, wolontariuszy, którzy mogą na co dzień pomagać aktywizować tę grupę,
- dążyć aby dialog obywatelski z seniorami stał się integralną częścią polityki lokalnej.

AKTYWNI SENIORZY – partycypacja społeczna osób 60+ w Puszczy Knyszyńskiej

Projekt „AKTYWNI SENIORZY – partycypacja społeczna osób 60+ w Puszczy Knyszyńskiej” współfinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

LGD Puszcza Knyszyńska,
ul. Piłsudskiego 17, 16-030 Supraśl
www.puszczaknyszynska.org